Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan puolustusvaliokunta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
18.11.2019

Asia: O 59/2019 vp Ilmavalvonta ja tuulivoiman lisärakentaminen

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaan tuulivoiman osuutta Suomen energiatuotannosta kasvatetaan. Maatuulivoiman määrän kasvun arvioidaan tapahtuvan markkinaehtoisesti. Hallitusohjelman mukaan tuulivoiman rakentamisen hallinnollisia, kaavoitukseen liittyviä ja muita esteitä poistetaan. Lisäksi selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan keinoja vähentää tutkista johtuvia rajoituksia tuulivoiman rakentamiselle.

Tuulivoiman merkitys tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta energiantuotannosta pyritään eroon sähkön ja lämmön tuotannossa. Hallitusohjelman mukaisesti sähkön ja lämmön tuotannon tulee olla Suomessa lähes päästötöntä 2030-luvun loppuun mennessä huolto- ja toimitusvarmuusnäkökulmat huomioiden. Lisäksi yhteiskunta sähköistyy, mikä lisää sähkön kulutusta ja siten tarvitaan uutta uusiutuvaa tuotantokapasiteettia.

Tuulivoiman kannattavuus on viime vuosina parantunut merkittävästi Suomessa. Tuuliolosuhteiltaan parhaimmille sijainneille voidaan nykyisin rakentaa tuulivoimaloita markkinaehtoisesti esimerkiksi pitkäaikaisten sähkönostosopimusten turvin (ns. PPA-sopimukset) ilman valtiontukia. Tuulivoimasijoittelua ohjaa kansallinen ympäristölainsäädäntö. Muun muassa meluntorjuntaa koskevista säädöksistä johtuen, yhä suurempia tuulivoimaloita ei voida sijoittaa lähelle asutusta. Tästä syystä tuulivoimatoimijat ovat pyrkineet kehittämään hankkeita myös harvemmin asuttuun Itä- ja Pohjois-Suomeen. Lisäksi sähköjärjestelmän kannalta on tärkeää, että tuulivoimatuotanto hajautuu tasaisemmin mahdollisimman laajalle alueelle.

Tuulivoimaloista aiheutuu useita haitallisia vaikutuksia tutkajärjestelmille. Vaikutukset riippuvat muun muassa voimaloiden korkeudesta, lukumäärästä sekä etäisyydestä sensoreihin. Siten tuulivoimatoimijoiden on pyydettävä Puolustusvoimilta lausuntoa suunnitteilla olevien voimalaitosten häiriövaikutuksista (pl. kompensaatioalue).

Tutkista aiheutuvaa estettä tuulivoimarakentamiselle sekä erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja on syytä selvittää hallituskaudella. Ympäristöministeriö on käynnistämässä VN TEAS selvityshanketta, jossa edellä mainittuja hallitusohjelman kirjauksia selvitetään ja tutkimuskysymysten mukaisesti myös tutkista aiheutuvien rajoitusten vähentämistä on tarkoitus selvittää. Uusien ratkaisujen lisäksi voidaan arvioida tarvetta uusille ns. kompensaatioalueille.

Tuulivoiman kompensaatioalueista annetussa laissa (490/2013) säädetään tuulivoimarakentamisen edellytyksistä erikseen nimetyillä alueilla. Laissa säädetään myös nimetyltä kompensaatioalueelta kerättävän tuulivoimamaksun suuruudesta ja maksujen yhteenlasketusta enimmäismäärästä. Toistaiseksi kompensaatiomaksu on voitu kuitata tuulivoimaloille maksettavasta tuotantotuesta. Alueen nimeäminen laissa tuulivoiman kompensaatioalueeksi edellyttää, että Puolustusvoimat laatii alueelle kompensaatioratkaisun, joka mahdollistaa tuulivoimarakentamisen ja Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien (muun muassa aluevalvonnan) yhteensovittamisen.

Vuonna 2013 voimaan tulleella lailla tällaiseksi alueeksi määriteltiin Perämeren tuulivoima-alue, joka sijaitsee Hailuodon, Lumijoen, Raahen, Siikajoen ja Pyhäjoen kuntien alueella ja on noin 2 450 neliökilometrin suuruinen. Jos lakia halutaan soveltaa muilla alueilla, lakia on täydennettävä uusien kompensaatioalueiden osalta. Perämeren tuulivoima-alueella voimalakohtainen tuulivoimamaksu on 50 000 euroa ja kompensaatiosumma eli kokonaisratkaisun kustannukset 18 500 000 euroa.